

A propòsit de Cézanne

(Del Llibre del Pintor Carles)

Una tarda de començaments d'estiu vers l'any 1920 ens trobem a la terrassa d'un cafè de la Rambla, a l'hora de l'aperitiu. Fa un temps deliciós, els ocells dels arbres criden tant, que nosaltres podem estar-nos de dir res. Passen tramvies, autos, modistes, burgeses i alguns companys de l'Artistic Un d'aquests al que veiem poc i tractem rarament s'asseu a la nostra tertúlia. El presento. — Fulano, pintor decorador. — Els altres, són un advocat, un pintor i un metge. En aquells moments els venedors de diaris de la nit arriben a pas de càrrega. Un dels companys llegeix que s'ha venut a Nova-York, un Cézanne per 223.000 francs. El pintor fulano diu. — Quina enredada! — L'advocat. — A vosté li estranya el preu? — El pintor. — No, el preu no, el que m'estranya és el quadre. — El pintor creu que un Cézanne no val aquest preu per la senzilla raó de què per ell, un Cézanne no val res. L'advocat. — Vosté de totes maneres exagera, perquè si Cézanne s'ha discutit tant, bé deu ésser una valor, veritat? i en aquest cas la cotització és el de menys.

El pintor. — Es que jo crec que Cézanne és una invenció, que és un truc dels marxants per enredar incautes.

El metge. — Bé home — i al cap d'uns moments—, vosté desitjava el tramvia de la Creu Roja i ara en ve un.

El pintor es despeix i se'n va. L'advocat diu. — Realment el cas és gran; aquest home va pel món passant per artista; fa una pintura més o menys encertada i creu realment que el valor de Cézanne no ha existit mai. Com és possible que per limitat i banal que aquest home sigui, no endevini i reconegui algun caire bo en l'obra de Cézanne? Aquest fenomen no passaria segurament amb altres pintors. Es pot-ser que un Rafael, un Greco, un Goya són personalitats reconegudes i ja no es discuteixen, i al parlar-ne la mena de gent a la qual pertany aquest home que acaba de marxar, es limiten a dir el que n'han sentit a dir als altres. Es solament quan improvisen pel seu compte que es despenjen amb les grans nicieses. Llavors, el metge de la tertúlia, afegeix: — Jo conec poc l'obra de Cézanne, però, admetent el

PAUL CÉZANNE. — Retrat de Gustau Geffroi.

seu gran valor no comprenc el perquè de la influència poderosa que crec endevinar en la majoria de les obres que avui dia es produeixen. Com s'explica aquesta influència? Hem temo que vosaltres pintors, teniu el gust malalt i us passa com al bevedor estragat que sols li plauen a la fi les essències més exòtiques.

El pintor: — Tal volta hi hagi quelcom de veritat en lo que dieu, amic, però jo crec que la influència poderosa que Cézanne ha exercit en la pintura contemporània començaria a ésser alarmant tal com vós temeu, si fos, com pot creure's en un judici lleuger, una influència personal de Cézanne; però no és així. Cézanne es el pintor que resu-

meix tota una època de recerca i evolució que va des de Delacroix passant per Manet fins als nostres dies. Es lògic suposar que sense Cézanne els pintors haurien coincidit en les troballes Cézannianes i que d'una manera fatal la recerca i l'evolució del gust dels pintors d'avui els hauria menat pels mateixos camins que Cézanne ha il·luminat d'una manera clara, precisa i contundent. Així doncs es tracta més que de la influència de Cézanne d'una mena de sentir i d'uns gustos d'època.

Per les cartes de Cézanne al seu deixeble Bernard sabem que ell parlava d'aspiracions importants, de refer Poussin *sur nature*, també de fer de l'art dels impressionistes un

art durable com el dels Museus. La seva preocupació fou recollir les troballes de color dels impressionistes i totes les noves adquisicions de la paleta dels pintors moderns, ordenar les i exercitar-les amb criteri raonador i especulatiu. Ell recomana al pintor de valdre's de les formes geomètriques, és a dir, en el propòsit de construir, d'estructurar, de fer forma, en una paraula i donar una arquitectura al conjunt. Recomana simplificar les formes i reduirles a les línies més essencials. Aquest procés d'estudi i de medis de realització deu desaparèixer en una tela resolta, tal com desapareix la bastida d'una construcció un cop llesta. Aquest procediment de l'obra de Cézanne, que en els seus pitjors quadres, en els no realitzats malgrat cent quaranta sessions a voltes— com el retrat d'en Vollard—, s'hi veu d'una manera evident i com a únic resultat, ha permès creure que l'art de la pintura era una qüestió de lògica i raonament i com a conseqüència ha induït a exercitar de pintar a esperits de gran sentit crític i teoritzadors furibonds que no han tingut en compte que el difícil art de la pintura requereix, a l'ensem, unes condicions d'improvisador de les que estan mancats. Tota la lògica del món no produirà l'àtom d'emoció necessària per fer vibrar el pincel en la mà del pintor. Per això l'habilitat artificiosa no produeix obres mestres i en canvi totes les imperfeccions i fins enormitats, han sigut permeses als que fongueren la seva ànima en les seves obres.

I és que Cézanne doblava a unes condicions de raonador i vident, un instint de pintor extraordinari, una passió pel color — quan el color arriba a la maduresa la forma és resolta (paraules d'ell) i també un ardor pel maneig de la matèria de pintor nat. I aquí està el formidable del cas Cézanne, en l'equilibri perfecte entre l'instint i el coneixement. El cap fret, l'ànima ardent. Solament El Greco supera al pintor d'Aix. Però així com El Greco que és un perfecte home del seu temps té una relació amb l'escola veneciana i té una empena genial que ens desorienta, Cézanne és més aprop nostre, més compren-

PAUL CÉZANNE. — Retrat de Mme. Cézanne

PAUL CÉZANNE. — Retrat de Mme. Cézanne

sible, més assimilable i com ja hem dit abans resumeix uns gustos nous, els dels nostres temps, dels que no podem ni devem prescindir. Per acabar diguem, tant perquè ens creiem éstar en lo cert com pel goix de veure'ns contradits que la *gaucherie* de Cézanne tan retreta a tothora no és tal si es té en compte l'obra completa del pintor. Cal en l'obra de tot artista, arrearar les tentatives avortades, les caigudes. Oblidem aquesta petita cosa que la codícia del marxant exhibeix a tothora i que sol ment és document de taller. Recordem de Cézanne les millors obres i si es parla de Velàzquez per la «Rendició de Breda», de les «Dances» del Tizià i de l'Escola d'Atenes de Rafael, recordem de Cézanne els paisatges de Berlín, els retrats de la col·lecció Pellerin, les seves millors teles, les obres resoltes, les poques obres resoltes. Cézanne era un devot de la correcció, però Cézanne no volgué mai supeditar l'emoció a la correcció. Ell era el gran ambició que volia resoldre tots els problemes pictòrics a la seva manera i com tot aquell que desbrossa un camí, sovint fallava, però ell ha fet donar un pas enorme a la pintura.

I com el pintor temia cansar als amics, callà, li estrenyèrem la mà en senyal de assentiment, pagàrem el gasto i ens en vàrem anar a casa.

Els estrangers de París

Al modest restaurant on tot sovint amenjàvem hi acudia gent estrangera a París, vinguda de tots els països. La majoria eren estudiants de belles arts, companys nostres d'acadèmia. Amb el temps anàrem fent la coneixença de molts d'ells.

Un dia vàrem parlar amb un rus i ens deia:

«Jo sóc nat a Nova York, al cor de la ciutat, al costat del barri xinès. Els meus pares eren russos i uns fanàtics contra el règim del Tsar. Jo vaig viure a Nova York fins als

catorze anys. El meu pare, burlant les lleis, no va enviar-me mai a cap escola i repetia sovint amb aire menaçador que jo fóra el braç que executaria els seus terribles projectes. No abandonàrem mai uns soterranis sòrdids en els quals treballàvem peces d'aram per a diverses indústries i amb lo qual ens guanyàvem la vida.

La petita biblioteca de casa era composta exclusivament de llibres revolucionaris que jo devorava. No ens tractàvem quasi amb ningú; sols rebíem la visita d'alguns russos que, per ço que després jo he anat deduint, eren emigrats polítics: també alguna vegada ens visitava un anarquista espanyol que em sembla recordar es deia Olivé-Suárez, que morí fusellat a Mèxic. El meu pare, com a bon rus, encara jove, hauria volgut redimir la societat, encara que hagués calgut de moment esbotzar-ne la meitat. Un dia, llegint Gògol, vaig adonar-me que jo no havia vist mai un paisatge com el que el llibre em descobria ni, tan sols un paisatge que s'hi assemblés. Jo era un malaurat; sols coneixia del món el meu barri de Nova York, amb sos carrers asfaltats i aquells murs inacabables dels rasca-cels. Del paisatge veritat de la terra grandiosa, sols aquella ficció químicament preparada dels

PAUL CÉZANNE. — Els jugadors

jardins de Nova York, amb els seus arbres de saló. El mar tampoc era un espectacle veritat. Sempre l'havia vist sotmès a les necessitats comercials de la ciutat, fent molls, embarcadors, canals i dàrsenes. Un desig immens de fugir de la ciutat i posar-me amb contacte amb la naturalesa va despertar-se en mi, amb tanta fúria que resolguí anar-me'n de Nova York.

El meu pare s'hi oposà, però jo no he pogut mai contrariar cap desig meu, i una nit vaig amagar-me en un vapor que sortia. Quan van descobrir-me volien pegar-me, però jo tenia un aire feréstec que intimidava. El capità va comprendre que jo era un noi per aquelles coses i va aconsellar-me que me'n anés al Canadà. El vaixell no feia precisament aquest camí i van desembarcar-me a St. Valery. Em donaren pocs diners i tabac. Al posar els peus en terra ferma, vaig veure en les muntanyes que tancaven el port grans arbres i allí vaig instal·lar-me. Era un lloc tranquil, feia un temps deliciós i s'hi estava bé. Jo no sabia anar-me'n. Cap al tard comparegué un remat de bens i el xaval que els menava va tocar el fluviol. A mi allò va entusiasmar-me. Quin país! Era una altra vida! Quina diferència amb la vida d'abans! El taller fosc amb la llum sinistra dels suflats per soldar i aquella farum de gasos diversos, els carrers de presó de Nova York amb la proximitat dels xinesos, amb aquella terrible sentor que fins avui el pensar hi em molesta. Quin contrast! Això d'ara era viure! Vaig dir al baillet si creia que allà on ell treballava em voldrien; va dir-me que sí, i prompte estava de mosso de quadra en la granja del Cavall Blanc i Negre. No haig pas de contar-vos la vida tranquil·la i monòtona que allí feia. Sols vos diré que quan en sortia per sempre més, jo ja era un home de vora els 40 anys. Vaig perdre miserablement els millors vint-i-cinc anys de ma existència; la meua vida ha sigut, per tant, una cosa absurda. Avui reconec que he sigut un perfecte idiota; però és que jo vaig equivocar-me al néixer. De no haver-ho fet a Rússia la meua vida hauria tingut una explicació. Jo, com el més alt deure patriòtic i humà, hauria mort al Tsar, a un prefecte de policia o al qui hagués destorbat el camí de la revolució: hauria sigut un martir. Cal ésser rus per comprendre certes coses, i un rus deu viure i morir a Rússia. Rússia és prou gran!

Els russos, fora de Rússia, quin fàstic! Mireu-los! A París s'esforcen a parlar el francès correctament; els rics sols esperen els moments estratègics dels bons vins, els pobres s'aconsolen de semblar-se als protagonistes de Dostoïewski i Tolstoy. Jo no dic a ningú que sóc rus; em prenen per americà i a voltes per compatriota vostre. Jo sóc un desarrelat, un rus de París. Amb tota aquesta còrpora que la naturalesa m'ha donat, alt i sapat com sóc, i que sembla la més indicada per qualsevol facècia d'empenta, ténui!

PAUL CÉZANNE. — Paisatge a Pontise.

em guanyo la vida il·luminant postals!»

Fins aquí va parlar el rus. Llavors jo vaig dir-li:

— I el vostre pare? Haveu sapigut res més d'ell?

— No; el meu pare va ésser un desgraciat que deixà Rússia per anar als Estats Units, país sens ànima.

Al restaurant venia també un suec, un home tranquil, insípid i ben educat. Era pintor i estudiava a París, seduït pel prestigi d'uns noms gloriosos al seu país; però que a París, malgrat tractar-se d'artistes francesos, no els coneixia ningú. Li agradava repetir: «*En Suède nous sommes très avancés en peinture.*» El pintor Vayreda se li encarava, i amb les seves preguntes i els ulls blaus i penetrants torbava al suec. Al bon suec no li agradava precisar. A pesar de la seva complexió atlètica

i aplomada i el seu equilibri aparent degut segurament a una bona gimnàsia sueca, el desordre d'aquell cervell era esfereïdor. Qualsevol audàcia imbècil i gratuïta de les que aleshores s'estilaven a París el seduïa i es declarava admirat. «*C'est très fort*» deia. Nosaltres li repetíem que no siguéssim criatura, que ço que tant l'admirava eren sols alguns trucs que s'argumentaven així: «Ja que els innovadors sempre han sigut incompresos, fem ara coses incomprendibles perquè ens prenguin per innovadors.» El suec, al sentir aquestes consideracions, semblava desenganyar-se i es bevia acompassadament sis o set whiskys per oblidar aquestes coses.

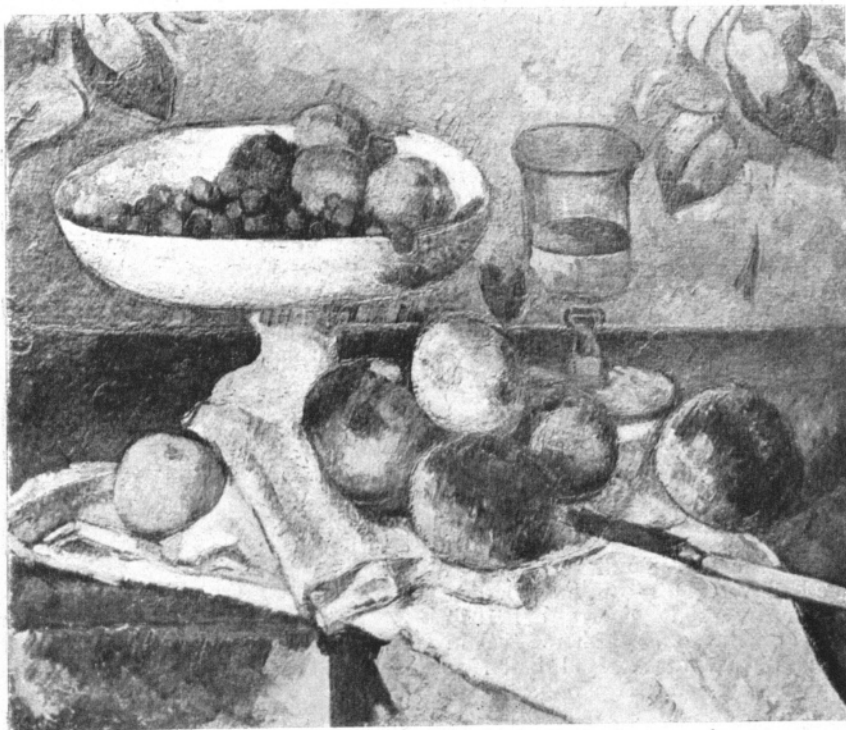
També venia molt sovint pel nostre divertit restaurant un italià que com a indumentària era un perfecte model d'artista d'òpera: gran barret, pantaló bombat i unes me-

lenes usades. En conjunt, el seu cap recordava els bustos romans que hi ha en els museus, però així com una reproducció un xic atropellada. També tots havíem acordat que s'assemblava als retrats d'en Fortuny. Era ço que els francesos en diuen un *tipe à femmes*. Ell ho sabia i es mirava a les dones amb aire romàntic i de transport. Pintava aquarel·les venecianes que li comprava un marxant de la plaça de la Trinité. Aquestes aquarel·les eren minia-des a l'extrem, i ell, per disculpar-se de fer aquella mena de pintures, ens deia: «Es que jo ho veig així, fulla per fulla dels arbres. A més, la meua clientela té aquests gustos. L'òrgan de la vista de cada u — no es facin il·lusions — és ço que determina les seves preferències. A més, el qui ha estat a Venècia i en vol un record, no s'accontenta de veure Nostra Madona de la Salùte esfumada i perduda darrera la boira: ell la vol veure, al con-

trari, ben precisa i retallada sobre el cel blau amb tots els detalls com en un complet inventari, tal com la deu descriure el Baedeker. Jo faig, doncs, pintura a la Baedeker.

Un grec també compareixia a la nostra tertúlia. Aquest havia sigut sempre amic dels nostres amics i no sé per quines raons estratègiques es feia passar per espanyol. A Berlín, en altre temps, era company dels pintors Cabanyes, Marcadé i Porta, i més tard, a París, l'home, per afinitat de caràcter, sentia una verdadera camaraderia per tots nosaltres. Quan presenciava les nostres discussions turbulentes, ens deia: «Sóu com la gent d'Atenes.» Quan sentia explicar la nostra política i els nostres costums, afegia: «Igual passa a Grècia.» El prestigi de la paraula «Grècia» era tan gran, que ço que ens deia ens resultava un consol. Aquell grec sabia tots els idiomes imaginables; parlava el castellà a la perfecció sens haver mai estat a Espanya i llegia el *Papitu* dels seus primers temps, copsant-ne fins els mots de doble intenció. La seva dèria era ésser un dibuixant famós. Per un esperit d'assimilació, suplia la falta de condicions naturals i els seus dibuixos començaven a ésser acceptats en algunes revistes de París. La seva més gran satisfacció va ésser veure publicat un número complet de l'*Assiette au Beurre*, setmanari desaparegut que tingué un èxit immens. El número era dedicat a les curses de cavalls i els dibuixos i el text eren originals del grec, qui firmava Dolan. La segona part d'aquesta facècia ja no resultava tan agradable per ell, puix la redacció de l'*Assiette* no pagava. En Dolan necessitava diners, i els cinc-cents francs que l'*Assiette* li devia eren sol·licitats inútilment. Jo vaig acompanyar-lo a la redacció un dia que l'home anava disposat a cobrar fos com fos.

La redacció era plena d'artistes que esperaven cobrar. La majoria d'ells tenien un aire de timidesa propi de la gent que compta amb escassos recursos en la lluita per

PAUL CÉZANNE. — Natura morta

JOSEP REYNÉS. — La violinista.

la vida. En Dolan vestia bé, tenia un aire distingit i un aplom extraordinari. Dirigint-se a l'administrador, va dir-li:

— Senyor, jo vinc a cobrar ço que és meu.

Aquest començament de conversa va despertar la més viva curiositat entre els artistes resignats a esperar. El to autoritari i decidit amb què s'iniciava va fer de Dolan el campió de les gestions de reclamació de tots els assistents.

— Jo vinc a cobrar, i no m'en aniré sense els diners que se'm deuen.

— Aquests estrangers criden massa — va dir el representant de *L'Assiette* —, i ja comencem a estar cansats de concedir bel·ligerància als competidors dels nostres artistes francesos.

— Jo no vinc a escoltar apreciacions que considero ridícules, sinó a cobrar.

— Senyor Dolan: Si vostè vol diners i no se'n vol anar, li auguro des d'ara que vostè s'haurà de fer el dinar aquí.

— Sí, senyor, no hi tinc cap inconvenient, i vostè rentarà els plats.

El succés de la contestació va ésser immens.

Malgrat les paraules i l'agudesia de Dolan, sortirem de la redacció sens haver cobrat.

— Vostè ja veu — em deia en Dolan — com és difícil la vida de l'artista a París; jo no conec res més difícil que guanyar-se la vida en aquesta ciutat. Si no fos per al-

tres raons, aquí a París ja no hi viurien ni les rates; però París és immens, sempre pot confiar-se en el demà, l'esperança us aguanta. A més, té uns llocs i uns jardins estupends, la gent és intel·ligent i sap conversar, els vins són esplèndids i la cuina francesa és única.

Els argentins no venien a les nostres tertúlies més que a finals de més. Les pensions amb què els afavoria el govern argentí els permetien restaurants de certa categoria. A més, l'argentí és generós i els estudiants sentien constantment els avantatges d'aquesta manera d'ésser dels seus compatriotes que eren de pas a París.

Els argentins eren, per lo general, afectuosos, alegres i patriotes i sabien insistir sobre les excel·lències del Plata, de l'Argentina i de Buenos Aires.

Amics de la broma, es reunien en algun alegre cafè. El pintor Xiró i l'advocat Sandiumenge, que de pas per París tot sovint formaven en la colla, els parlaven de l'Argentina i d'un seu projectat viatge i els preguntaven si les Pampes eren asfaltades.

En el cafè aplaudien les colles que ballaven el can-can, i poc podien pensar avans la guerra del 1914 que aquelles que aleshores veïem foren les últimes que el ballari i que el can-can desapareixeria, tal com tota una època que Toulouse Lautrec ha immortalitzat.

Aquells dies el Pelele treballava — cosa sensacional —; el Pelele era l'artista-tipus argentí. Esplèndid, arruixat, arruinant-se constantment. El Pelele feia una còpia de Corot al Louvre, una còpia engrandint l'original, cosa contrària a ço que es veu en els copistes dels museus, que acostumen a reduir. — I és molt gran l'ampliació? — demanàrem.

— Hombre, sí. *Figúrese usted que las figuritas que en el original tienen tres centímetros, en la copia resultan figuras de "litro"*.

Els macanudos, bochinches i ches esmaltaven la conversació d'una manera tan profusa, que quan abandonàvem la tertúlia, el cafè i els argentins i ens en anàvem a casa, els macanudos i els bochinches ens ballaven pel cap d'una manera insistent.

L'últim record de la *crémérie*, de la qual al tornar a París no vaig trobar ni rastre, va ésser el d'una polonesa que es deia Neginska. La polonesa era jove i vistosa i feia un gran efecte a tot el qui per primera vegada venia a la *crémérie*. Els habituals sentíem una satisfacció col·lectiva quan el nou vingut ens deia que en aquella casa hi havien noies guapes. El qui venia per primera vegada es trobava un xic intrús, doncs desconeixia els costums de la casa i els medis per fer-se servir pràcticament i depressa.

La polonesa havíem observat que tenia el caprici de fer-se admirar per tot nou-vingut.

Tenia una manera de mirar com volguent dir: «Tu m'has corprès i em sembla et conec i no sé d'on.»

Aixecava la vista com volent semblar buscava a recordar d'on seria el record. No cal dir que aquesta noia era una *romanesque*. Portava sempre una novel·la, i en llegia tantes i amb tal rapidesa, que les confonia llastimosament. Tenia un concepte de les coses del món tan diferent de nosaltres, fins en lo més rudimentari, que ens desconcertava. Un dia vaig preguntar-li d'on era i quants dies li eren necessaris per venir a París i em deia que no gaires, que el seu país era prop de França, i que amb cinc dies i quatre nits s'hi arribava. En l'amor no hi creia, però no parlava de res més.

Al revés de les franceses que es contemplen les unes a les altres, ella no es mirava mai cap dona. No podia sofrir als polonesos.

Aleshores jo tenia la impressió de què, fora de les angleses i les espanyoles, les dones de tots els altres països prefereixen els homes estrangers.

Jo li deia a la polonesa que el seu ideal seria segurament, tal com conta Stendhal, un home amb les maneres franceses i la passió d'un italià. Ella responia que en aquest cas ella era bastant més complicada que Stendhal. No sabia si debutaria al teatre amb els *Freixuts* o bé al saló amb una escultura titulada «Els faunes són blaus».

Practicava l'escultura perquè deia que era un art molt masculí i al mateix temps estudiava el cant i tocava amb facilitat. Engegada com una pianola, el seu repertori inacabable anava de Bach fins al

JOSEP REYNÉS. — Bust femení (Museu de Belles Arts de Barcelona).

darrer fox-trot de moda, passant naturalment per Chopin.

A la polonesa li convenia, ens deia un escultor antifeminista, el retorn a casa seva, i després d'aquells tres o quatre dies de viatge trenta o quaranta anys de *ménage tout simplement*.

D. CARLES.

Via lliure! (*)

Al marge de la conferència de Josep M.ª Junoy

Josep M. Junoy ha donat a l'Ateneu Barcelonès la seva anunciada conferència, el títol de la qual encapçala aquestes ratlles.

Novament sentirem a parlar de la inconstància, de la versatilitat, del snobisme de Josep M. Junoy. Novament sentirem a parlar de les tombarelles de Josep M. Junoy. I novament hom parlarà d'insinceritat a propòsit de l'home més sincer, més apassionadament sincer, més vehementment sincer de Catalunya.

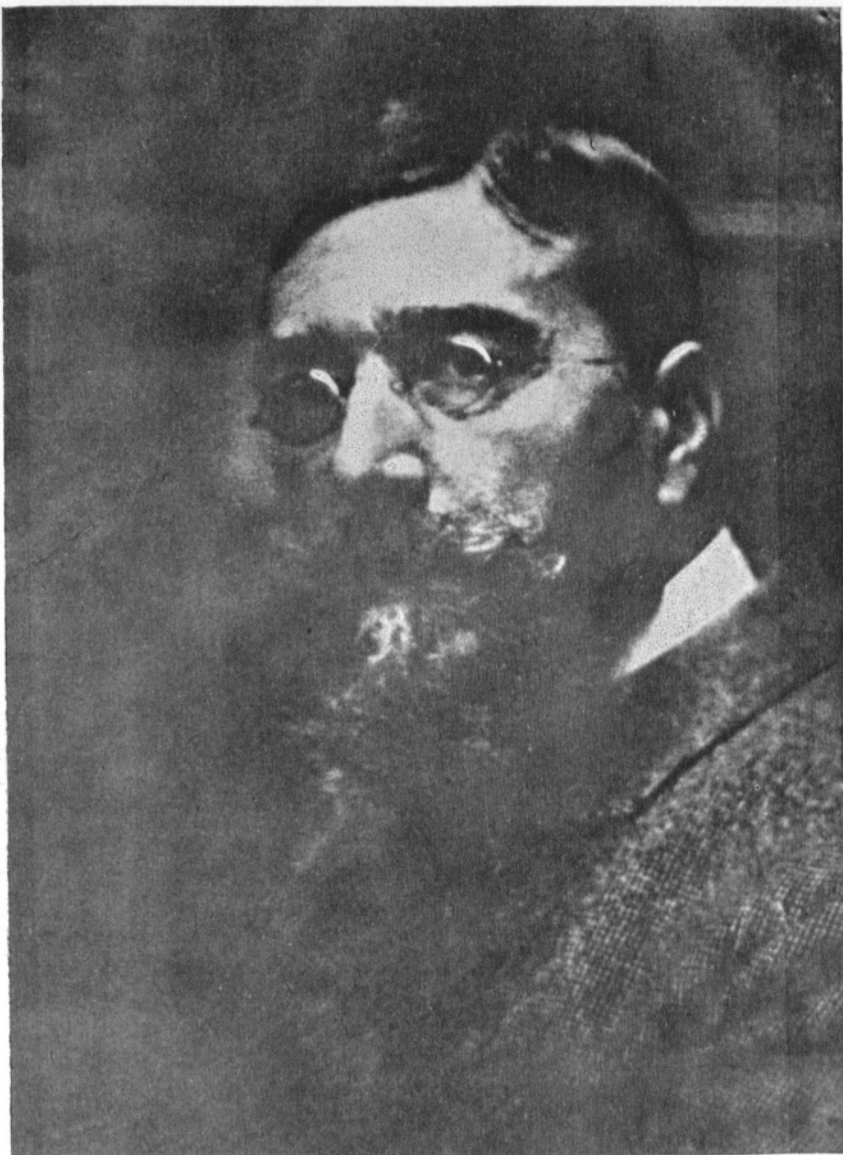
Ritorniam all'antico! Seny!! Seny!! llençà en 1919 l'autor de *Guynemer* de la mateixa tribuna de l'Ateneu Barcelonès estant.

El seu xisclet agut — evidentment prematur — fou escoltat.

Amb una rara unanimitat — no gens sorprendora en el poble del conservadurisme poruc a ultrança —, l'avanguardisme pictòric fou decidivament arreconat. Aquella folla ardor, aquell apassionament fogós, aquella embranzida delirant que

vivificaven pels voltants del 1918 la pintura catalana i que feien concebre les més fermes esperances quan a l'esdevenidor de l'art de casa nostra — recordeu l'Agrupació Courbet; recordeu els Evolucionistes; recordeu tantes i tantes valors individuals esparses que trobaven per ací el caliu propici a totes les audàcies: Picabia, els cubistes, Albert Gleizes i tants d'altres —, aquella ardida pintura catalana de la immediata post-guerra fou bandejada definitivament. Aquella pintura revoltant, audaciosa i agressiva, esclatant de vida salvatge, cedi son lloc a una pintura d'una normalitat sense saba, d'un aburgesament definitiu, una pintura lamentablement grisa, el conservadurisme exacerbant de la qual ha denunciat en mantes ocasions Rafel Benet, cada dia més exacte, cada dia més agut, cada dia més atent a totes les palpitations de l'hora. I els pintors catalans, sense encaparrar-s'hi gaire, consideraren les corrents poderoses del post-impressionisme definitivament closes per *démodées*, per inservibles, per categòricament caducades.

Llavors començà a regnar tirànicament el seny. Un seny qui sabé dissimular a la perfecció la manca de talent i de passió de molts. Un seny qui trobà immediatament l'aprovació incondicionada d'un públic sordidament impermeable i l'apoi entusiasta d'uns compradors sinistrament hermètics. «Quan un quadre xoca les seves habituds, el públic pregunta sempre ço que representa», ha dit Jean Cocteau. A la fi, hom

L'eminent escultor Josep Reynés mort recentment a Barcelona.

veia ço que representava. El públic, a la fi, comprenia. I al contacte del vil metall, el seny es materialitzà. Davant de l'èxit econòmic, el seny esdevingué una mercaderia. Agenollat davant de les finances, el seny es mercantilitzà.

Novament, però, ha sorgit la veu de Josep M. Junoy. I noblement, fogosament, virilment, davant de les conseqüències deplorables de les seves prèdiques classicitzants, Josep M. Junoy ha rectificat.

«L'obra clàssica s'ha de fer a base del nostre temps. Els antics foren clàssics a còpia de modernisme», ha dit l'autor de *Poemes i Cal·ligrames*.

Santa paraula!

«El vertader tradicionalisme no consisteix a copiar els nostres avantpassats, sinó a viure com ells visqueren. Ells són exemple i no pas model. Ells vivien creant i no pas copiant. Lluís XIV, en ver futurista, destruí tot el que féu Lluís XIII. Lluís XV no volgué per a ell ni per als seus súbdits res més que pur Lluís XV.» Heu's ací un fragment de la resposta lluminosa que lliurà Charles Lalo a l'ocasió de l'enquesta realitzada en 1921 per *L'Esprit Nouveau* amb el títol suggestiu de *Faut-il brûler le Louvre*.

Siguem, doncs, clàssics, admirat Josep M. Junoy. Siguem, doncs, clàssics i conreem, doncs, l'art dels nostres temps.

I amb vós, dilectíssim amic, a una pintura honrada (pintura honrada vol dir pintura d'inepte), a una pintura de seny (pintura de seny vol dir pintura mansa), oposem una pintura d'audàcia, una pintura

de risc, una pintura d'alta aventura.

«Serà potser massa tard!», ens deia amargament l'autor d'*El gris i el cadmi* l'endemà mateix de la seva conferència.

Josep M. Junoy: No serà mai tard comptant com compteu vós amb una gran intel·ligència, amb una gran sensibilitat, amb una gran passió vehement i comptant com compteu amb l'ajuda incondicional de tots els qui — no per modestos menys entusiastes — estem netament disposats a judar-vos fermament en la vostra creuada desinteressada.

SEBASTIÀ GASCH.

(*) (LA GASETA DE LES ARTS, que vol ésser tribuna de totes les tendències artístiques honorablement professades, acull avui amb plaer l'adjunt comentari públic a la interessant conferència del nostre estimat amic i col·laborador En J. M. Junoy.)

Josep Reynés i Gurguí

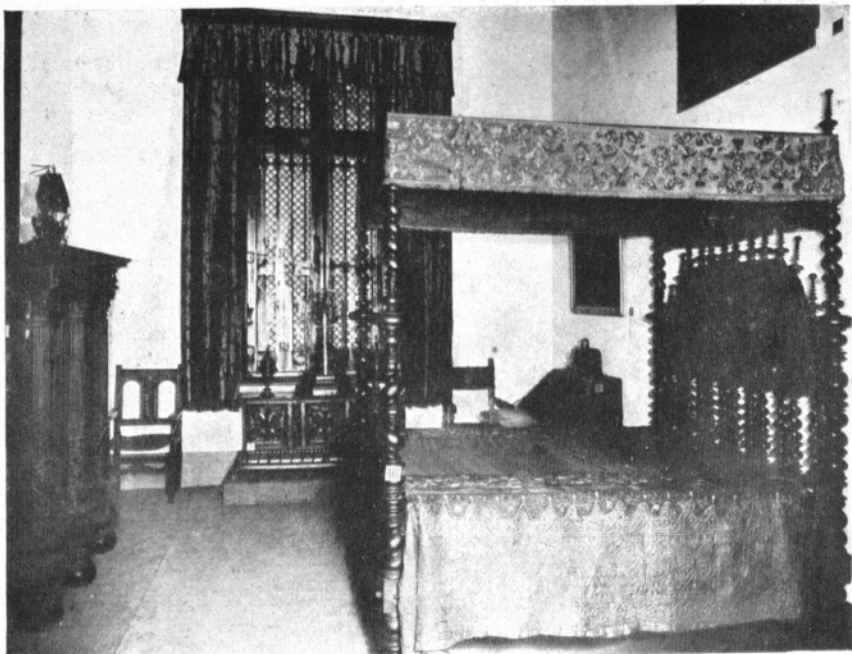
Fou en ple segle XIX quan l'eminent artista escultor Josep Reynés brillà en son major esclat.

Nascut i vivint en aquella època d'una esplendorosa renaixença de l'escultura a Catalunya; dotat d'un temperament de ver artista i educat en un ambient de senyorívola distinció, va encarnar en ses obres aquell refinament de bon gust tan personal, tan propi seu.

En aquell període de transició i evolució cap a un nou estil que s'a-

Gerro decoratiu al Parc de la Ciutadella

Museu de la Ciutadella. — Sala amb mobles, segle XVII i XVIII.

Museu de la Ciutadella. — Sala estil Lluís XVI.

nava apartant de la fredor d'aquell classicisme acadèmic que fins aleshores havia imperat, en Reynés fou un veritable representant ací de la nova tendència de vida i calor que tan brillantment es conreuava a França.

Va fer els primers estudis a l'escola de Llotja, alligonat pel venerable mestre en Venanci Vallmitjana, aquell eminent artista iniciador del gloriós ressorgiment i formidable avenç de l'escultura a Catalunya que havia quedat tan decaiguda i esmortuïda, ofegada dins de la general decadència de les arts.

Passà Reynés a París i els estudis fets prop dels grans escultors Carrière-Velleuse i Carpeaux en llur temps de plena florescència de l'art escultòric francès, avivaren i refinaren les grans qualitats del nostre artista i aparegué ací fet ja un mestre.

Les obres d'en Reynés, inspirades sempre en un aire de senyoriola distinció, ben lluny de vulgaritats i ordinarietats, que li repugnaven, obtingueren gran èxit i falaguera acollida del món artístic, el públic il·lustrat i aristocràtic. La influència de Carpeaux, autor del famós grup de la dansa del teatre de la Gran Opera de París, hiera manifesta. S'adaptava perfectament al seu temperament i responia a les aficions i manifestacions artístiques d'aquell temps.

L'any 1876 va concórrer a l'Exposició Nacional de Madrid amb un grup que anomenà «Criteri de veritat». Li fou premiat amb segona medalla, i a la de 1890 en guanyà una de primera amb l'estàtua d'una joveneta violinista.

En l'espai d'entre aquelles dues dates va desenrotllar-se principalment l'activa tasca artística d'en Reynés i va produir, demés d'una diversitat de retrats de senyora i bustos femenins de gran expressió i fantasia les obres següents:

Les estàtues de Beethoven i Mozart del des-

aparegut teatre Liric-Sala Beethoven, que el generós i benemèrit ciutadà Sr. Evarist Arnús havia fet construir en el lloc dels antics jardins dels Camps Eliseus.

L'estàtua de Roger de Llúria del saló de Sant Joan. Les dels pintors Fortuny i Rosales que els germans Josep i Francesc Masriera li encomenaren per a llur estudi del carrer de Bailén, edifici projectat pel notable arquitecte Josep Vilaseca. Són aquestes les úniques estàtues que fins ara s'han erigit a tan grans artistes.

Les estàtues de Theotocópuli i del Dr. Robert, emplaçades a Sitges.

La imatge de Sant Lluís Gonçaga, obra inspiradíssima que va existir en el col·legi de Loreto fins que fou trossejada per les bandes revolucionades de la setmana tràgica.

L'alt-relleu de l'arc de triomf commemoratiu de l'Exposició Universal de 1888 de la part que mira a Gràcia. Els baix-relleus del pedestal del monument al primer Marquès de Comillas.

El preciós gerro de marbre, obra d'art que de manera tan brillant embelleix el Parc de la Ciutadella i que per si sola palesa l'altíssima reputació de l'artista que l'ha concebuda i realitzada. Si en l'escultura profana va distingir-se Reynés, també va triomfar en la religiosa, i són remarcables les escultures que poden admirar-se en les sepultures de les famílies Bonaplata i Collaso en el cementiri de l'Oest, la de Farguell a Berga i de Rosés a Sant Gervasi, també en els cementiris. Altra obra importantíssima és el gran relleu de marbre del segon Misteri de Goig del rosari monumental de Montserrat. Forma part d'un notable conjunt projectat pel distingit arquitecte Bonaventura Bassegoda i costejat per l'il·lustre Sr. Comte de Lavern. Varis relleus i imatges destinats a esglésies i oratoris, així com una inspirada Santa Faç, cal afegir a les escultures de caràcter religiós.

Una estàtua de dona simbolitzant «La Lectura» va ésser esculpida en

marbre per Reynés per encàrrec de l'antic capitalista Sr. Altimira, qui va fer-la col·locar en la seva casa-torra de la Bonanova.

En el Museu d'Art Modern està representat l'il·lustre escultor amb una estatueta eqüestre de bronze de la Reina-Mare D.ª Cristina i altres.

L'il·lustre i malaguanyat cervantista n'Isidre Bonsoms va encomanar a en Reynés que modelés un bust-retrat de Cervantes per a la seva notabilíssima biblioteca cervantina, amb la precisa condició que se'n reproduís un únic exemplar en bronze i seguidament s'inutilitzés l'original de guix.

Així va fer-se: l'obra d'art va resultar magnífica i té imponderable valor.

Entre els moltíssims bustos sortits de les mans de nostre artista, recordem:

«El cap de pardalets», «Bacant», «Altivesa», «Flora» i els retrats del rei Alfons XII, del tenor italià Massini i de la Sra. Laurati.

En un dels salons de Belles Arts de París va ésser molt ben rebut i lloat un estudi de nu de dona que va anomenar «Joujou».

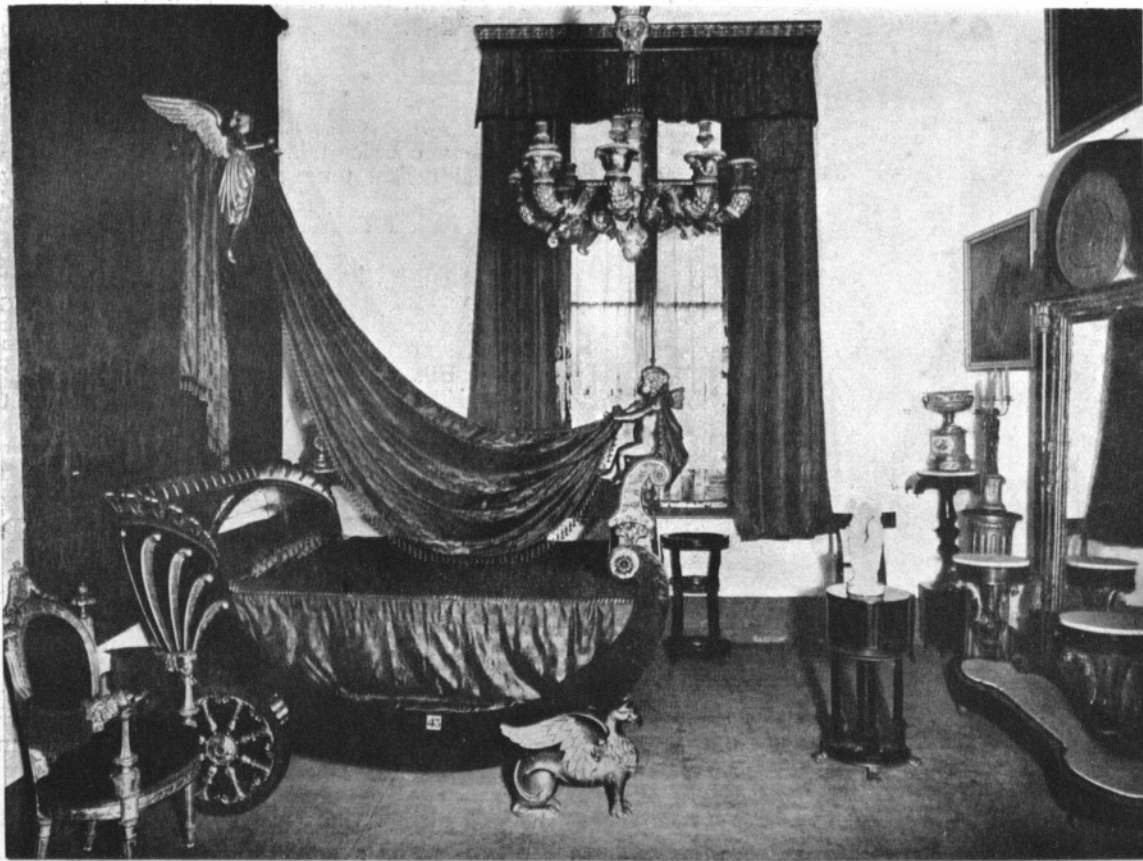
Nasqué Josep Reynés i Gurguí a Barcelona l'any 1850. Després d'uns trenta anys de vida activa consagrada a l'art, va malmetre's la seva salut, i, home poc amic d'exhibició personal, va anar-se retirant del treball actiu i ha viscut enterament apartat de les lluites artístiques fins que s'agreuaren les seves dolències i passà a millor vida el dia 4 de juny d'aquest any.

El seu llarg retraïment ha motivat un lamentable oblit de la seva rellevant personalitat d'artista i honorable cavaller.

Sortosament, les seves obres que ens ha deixat mantindran son honorable nom a la memescuda altura.

Descansi en pau l'eximí artista i bon amic!

FREDERIC MASRIERA M.

Museu de la Ciutadella. — Sala estil Isabelí.

Les noves sales i galeries de mobiliari al Museu de la Ciutadella

La col·lecció de mobiliari del Museu de la Ciutadella, malauradament, no és molt completa, i els materials existents són ben lluny de formar una sèrie històrica com s'hauria pogut fer fàcilment trenta anys enrera i que avui és molt difícil de reunir. Nonobstant, la Junta de Museus ha volgut instal·lar els mobles que posseeix de manera que sia còmode i fàcil el seu estudi, col·locant-los en les noves sales i galeries de la planta baixa del Museu de la Ciutadella i afegint a les peces, que fins ara eren exhibides en molt males condicions de llum a la planta alta, molts exemplars que estaven retirats per manca d'espai.

L'obertura de les noves galeries en el porxo d'un dels patis interiors de l'edifici i l'habilitació de les sales annexes a la mateixa han permès aquesta nova instal·lació de mobles, que ve essent visitadíssima.

Alguns conjunts d'habitació s'han pogut reunir, tals com la Sala Imperi i la Sala Lluís XVI, que tenen com a tals un interès especial. També s'ha format una Sala a base d'un llot portuguès del segle XVII i d'algunes peces dels XVII i XVIII.

La instal·lació dona idea del que

GASETA DE LES ARTS

Petritxol, 8 • EDITORIAL POLÍGLOTA • Apareix quinzenalment

Subscripció:	Barcelona..... 2 ptes. al mes Península i Amèrica 30 » l'any Altres països..... 36 » »	Número solt: De l'any corrent Ptes. 1'25 anterior » 2
--------------	--	---

podria i deuria fer-se en aquesta especialitat, i sens dubte la Junta de Museus té en els seus projectes el d'avançar en aquest ordre cap a un enriquiment de les col·leccions de mobles.

Als artistes del Penedès (*)

La nostra gent es desconeix mútuament i ignora el que té entorn, no sabent-ne la seva valor. S'ha dit que cal desamortitzar la nostra comarca, que convé precipitar el re-

trobament del Penedès. De moment, com a reactiu capaç d'obrar aquest miracle, se'ns ha acudit la celebració.

(*) Ens es pregada la inserció del present escrit.

QUADERNS DE DIVULGACIÓ ARTÍSTICA DE LA GASETA DE LES ARTS

*** DIRECTOR: JOAQUIM FOLCH I TORRES ***

EL TRESOR ARTÍSTIC DE CATALUNYA

Ha sortit el primer quadern dedicat a

El Retaule dels Revenedors

Ha sortit el segon quadern

Els antics vidres catalans esmaltats

Formaran aquests quaderns, en sèries, un veritable catàleg artístic monumental de Catalunya

Subscripcions a la col·lecció "GASETA DE LES ARTS"
EDITORIAL POLÍGLOTA. — PETRITXOL, 8

ció anyal d'una Exposició d'Art del Penedès.

Aquestes exposicions tindrien per estatge, un any darrera l'altre, les viles importants de la comarca i comprendrien aquelles manifestacions artístiques que hagin tingut el Penedès per espectacle. Així, la pintura, l'escultura, la ceràmica, la forja, l'arquitectura, etc.

Per al vinent mes d'agost és prevista la inauguració de la primera Exposició d'Art del Penedès.

Les tasques preliminars són embastades i les aportacions promeses permeten de predir que l'acte amb el qual serà iniciada l'obra de catalogació del nostre corpus artístic, assolirà el més auri dels èxits.

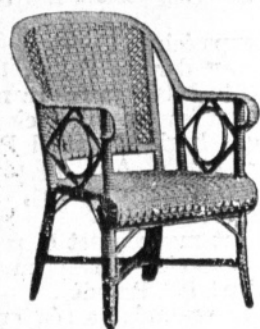
Amb aquest vehement desig venim a convidar tots els pintors, escultors i artífexs nats al Penedès i tots aquells per als quals aquesta comarca nostra ha estat motiu d'inspiració. Tots voldríem trobar-los aplegats, a malgrat de les distàncies que poden separar-los, sota les naus del Palau d'Alfarràs, per tal com, per virtut d'aquesta unió, l'obra individual, personalíssima, inconfusible de cadascun, revifaria les cendres que guarden el foc de la nostra ànima.

LA COMISSIÓ ORGANITZADORA.

Per a tota mena de dades, adreceu-vos a Manuel Benach, Guimerà, 24, Vilafranca. Terme d'admissió de les obres: 10 d'agost.

GUIA DE LES ARTS I DELS ARTISTES

Pintors BAIXERAS, DIONÍS CASP, 46. BENET, RAFAEL MUNTANER, 1, 2.º, 1.ª BIOSCA, JOAQUIM DIPUTACIÓ, 310. CAPMANY, RAMON ESCUDELLERS, 8, TALLER. CARLES, D. CASP, 56 COLOM, JOAN CLARÍS, 99. DURAN CAMPS, R. DIAGONAL, 335, TALLER. ESPINAL, M. A. PROVENÇA, 362. FERRATER, ANTONI DE TRAVESSERA, 120, S. G. JUNYENT, OLAGUER Bonavista, 22. MALLOL, IGNASI P. CLARÍS.—OLOT. MAS I FONDEVILA, A. CLARÍS, 30, 3.ª MASVILA, F. Pg. S. JOAN, 133, ESTUDI MESTRES, FÉLIX DIPUTACIÓ, 289, 1.ª RAURICH, NICOLAU BARCELONA, 24 (SARRIÀ) RINCON, VICENTS PETRITXOL, 14. Pintors de retaules SABATÉ PASTOR, BON.ª PLAÇA LETAMENDI, 34. Diapositives d'art per a projecció COL·LECCIONS AESLA... ALDANA, 3, ENT. Dibuixant de publicitat VALENTINES, ISIDRE... R. Astellar, 22 TARRAGONA. Dibuixants-pintors CARDUNETS, ALEXANDRE DIPUTACIÓ, 235, 2.º, 1.ª Escultors CLARASÓ, ENRIC GRANADOS, TORRA SANT FRANCESC (SARRIÀ). LLIMONA, JOSEP DIAGONAL, 410. MARES, FREDERIC MALLORCA, 184, INTERIOR MARTORELL, SALVADOR ENRIC GRANADOS, 120. OTERO, JAUME ARAGÓ, 329. VILADOMAT I MASSANES, JOSEP SARDANYOLA. Decoració LENA, S. A. PL. ANTONI LOPEZ, 15, 3.ª, 2.ª Decoradors BADRINAS, A. NEPTÚ, 2 (GRÀCIA). CASA «ARTS» SALMERON, 6 i 8. LLONGUERAS, JAUME... RDA. S. PERE, 36, 3.ª, 1.ª MARCO, SANTIAGO ARAGÓ, 280. PALAU, JOSEP MALLORCA, 313. PARCERISAS I C.ª E. GRANADOS, 90 RIGOL, RAMON ROSSELLÓ, 168. Projectistes de jardins LLIMONA I BENET, RAFAEL BARMES, 19, 2.º, 2.ª RIGOL ARTUR PL. TETUÁN, 18, TENDA. Acadèmies de dibuix i pintura BAIXAS PI, 1, 1.ª	Llibreries d'art EDITORIAL POLÍGLOTA PETRITXOL, 8. Editors de llibres d'art EDITORIAL MUNTANO- LA, S. A. PL. CATALUNYA, 9. Reportatges d'art SERRA, FRANCESC SALMERON, 156, 2.º Efectes de dibuix i pintura TEXIDOR, MODEST RBLA. CATALUNYA, 89. TEXIDOR, VÍDUA E. RONDA SANT PERE, 16. Antiquaris COSTACARVAJAL CALL, 28, PRAL. ESCLASANS, MARIA PIETAT, 10 DAR.ª CATED. GALERIA MONTLLOR... FRENERIA, 5, » » QUER FARRÉS, FR.ª ... PALLA, 27. VALENCIANO, J. CORRÍBIA, 2. Catifes (Manufactura) AYMAT, TOMÀS RIUS I TAULET, 21 (SANT CUGAT DEL VALLÈS). GALÍ, F. (Agent de A. Tronc, París) P. DE GRÀCIA, 59, ENT., 2.ª Ceràmica d'art GUARDIOLA, JOSEP MOZART, 6, 1.ª, 2.ª Construcció i decoració BASTÚS, QUERALTÓ I C.ª. STA. ELENA, 4 i 6. Constructors d'obres OLIVA MALLOL RDA. S. PERE, 48, 2.º, 2.ª CONSTRUCCIONS TEKTON. VIA LAIETANA, 40, ENT. Ebenistes BUSQUETS, JOAN P. GRÀCIA, 36. HOMAR, G. CANUDA, 4. ORRI, FREDERIC ARIBAU, 226. REIG I BERNET, LLUÍS... ENRIC GRANADOS, 21. VAYREDA, RAIMOND... BORRELL I DIPUTACIÓ, 111 Escultors decoradors SOLER, FRANCESC ARIBAU, 224 INTERIOR. Escultura religiosa CAMPS ARNAU, J. M.ª ... MONTSENY, 77 (GRÀCIA). Fusteries artístiques CASAS, VÍDUA DE F. DIPUTACIÓ, 119-121. TARRAGÓ, ENRIC CONSELL DE CENT, 283. Galeries d'exposicions AREÑAS CORTS, 670. GALERIES DALMAU P. GRÀCIA, 62. GALERIES LAIETANES. CORTS, 613.	MALMEDÉ, L. P. GRÀCIA, 68. PINACOTECA, LA CORTS, 644. SALA PARÉS (MARAGALL) PETRITXOL, 8 Joiers SUNYER, R. CORTS, 660. Lacador BRACONS, LLUÍS FOLGAROLAS, 46 S. G. Làmpares BIOSCA I BOTEY RBLA. CATALUNYA, 129. Metalls d'art BIOSCA I BOTEY RBLA. CATALUNYA, 129. CORBERÓ, PERE ARIBAU, 103. Miralls CAMALÓ, SUCCESSORS DE. LÀURIA, 9. Mobles moderns BADRINAS, A. NEPTÚ, 2 (GRÀCIA). Papers pintats GUASCH, FILL DE JOSEP. RAURICH, 8. SÀLVIA, FILLS DE SALV... PORTAL DE L'ÀNGEL, 4 Parquets (fàbriques) BASTÚS, QUERALTÓ I C.ª SANTA ELENA, 4 i 6 CASAS, VÍDUA DE F. DIPUTACIÓ, 119-121. Pedra artificial MINGUELL, JOAN PARÍS, 209. Pintors decoradors CASALS PEYPOCH, J.... ROGER DE FLOR, 164. COROMINAS, MANUEL... ASTÚRIES, 14 (GRÀCIA) TRUJOLS BLEY, JOAN .. SANT GERVAZI, 14 (S. G.) Reproduccions artístiques RECHINI, GABRIEL..... ROGER DE FLOR, 162. PRIU, TOMÀS CONSELL DE CENT, 368. RENART, J. DIPUTACIÓ, 271. Tapisseries BLANCO BAÑERES, H... CALL, 21. GALÍ, F. (Agent de A. Tronc, París) P. DE GRÀCIA, 59, ENT., 2.ª Tapissers GILABERT, JOSEP PASSEIG DE GRÀCIA, 114 LLOSA, PERFECTE..... BARMES, 128, TENDA. Tapissos (Manufactura) AYMAT, TOMÀS RIUS I TAULET, 21 (SANT CUGAT DEL VALLÈS). Vidres d'art CAMALÓ, SUCCESSORS DE. LÀURIA, 9. GRANELL I C.ª ENRIC GRANADOS, 46. RIGALT, BULBENA I C.ª CASANOVA, 32.
--	--	--

MOBLES ARTÍSTICS DE ROTEN (JONC)

FÀBRICA:

Passeig de Gràcia, 115
BARCELONA

BRONZES D'ART
FERRETERIA I METALLS PER A OBRES
LÀMPARES
INSTAL·LACIONS AIGUA I GAS

BIOSCA & BOTEY, S. L.

VENDES: Rambla Catalunya, 129
Telèfon 1228 G.

TALLERS: Roger de Flor, 189
Telèfon 1005 G.

ANTIGA CASA A. OLIVA
FUNDADA EN 1885

T. Priu Maríné

Taller de daurats • Altars • Imatges
Decoració i reproducció en pasta
d'objectes d'art antic i modern
Casa especial per a la restauració
de retaules antics

Consell de Cent, 368 TELÈF. 2002 S. P.
(entre Bruch i Girona) BARCELONA

Vicens Ibàñez

Ferros d'art • Forja Catalana
Construcció de ferreries per a obres
Llànties • Fanals, etc.

Salmerón, 213 BARCELONA

REIXES DE L'EDIFICI DE LA CAIXA
D'ESTALVIS DE BARCELONA, CONS-
TRUIDES PER VICENS IBÀÑEZ

Compreu el llibre Per la bellesa de la Llar humil

Recull d'orientacions

Edició del Foment de les
Arts Decoratives il·lus-
trada amb 50 làmines en
negre i colors i un suple-
ment contenint l'alçada
— i plantes d'un edifici —

Preu: 18 ptes.

G. Homar

Mobles
Làmpares
Decoració
Antiguitats

Canuda, 4 BARCELONA

Art • Marcs
Presents

Sala Parés

Petritxol, 5 Telèf. 3523 A.

**RAMON SUNYER
JOIER**

TEL. 813 - S.P. GRANVIA, 660

BARCELONA

CASA FUNDADA L'ANY 1835

ANTIGUITATS
D'ART

Call 28 PRAL.

(CARRER FERNANDO)
(PLAÇA ST. JAUME)

BARCELONA

Ha sortit

La Novel·la d'en "FLAMA"

La Rulota

LLIBRERIA CATALONIA
Plaça Catalunya, núm. 17

LONES, LONETES, LLANETES
I ALTRES TEIXITS

TOLDOS, VELAM, BANDERES
I SIMILARS

TENDES DE CAMPANYA
DE DIFERENTS MODELS

CONFECCIÓ DE TOTA CLASSE
DE TREBALLS DEL RAM

G. ESTAPÉ

PASSEIG DE SANT JOAN, NÚM. 8

TELÈF. 203 - S. P.
BARCELONA

Oliva Mallol

Constructor d'obres

DESPATX:

RONDA SANT PERE, 48, 2.ª, 2.ª

TELÈF. 1620 S. P.

MAGATZEM: PORTAL NOU, 52

BARCELONA

LA BASÍLICA

COMPRA I VENDA
DE
Antiguitats :
: Exposicions

Pietat, 6

Basilio Nebot
BARCELONA

**LA PINACOTECA
de
GASPÀ ESMATJES**

MARCS I GRAVATS
EXPOSICIONS PERMANENTS

Corta, 644 (entre P. Gràcia i Claris). Telèfon 5045 A.
BARCELONA

JOAN BUSQUETS

Casa fundada l'any 1840

MOBLES ARTÍSTICS DECORACIÓ
OBJECTES PER A PRESENT

Exposició, Despatx i Tallers:

Passeig de Gràcia, 36 - Tel. 5314 A. - Barcelona

SILLÓ DE REPÓS

Patent n.º 93559

POT GRADUAR-SE A QUATRE POSICIONS
DIFERENTS AVENTATJA EN CONFORT
I EN ECONOMIA AL SILLÓ ADJUSTABLE DE
FABRICACIÓ ANGLESÀ

Model A. Model B.
Tapissat amb molles Amb coixins de miraguano

A. Badrinas

Neptú, 2 (G.) BARCELONA

FILL DE
**MIQUEL
MATEU**

FERROS, ACERS, MAQUINÀRIA

BARCELONA, VALENCIA, BILBAO, MADRID, NEW-YORK

TAPISSERIA
DE
PERFECTE LLOSA

ESPECIALITAT EN
SILLONS CAPITON-
NÉ FORRATS DE
PELL, TRANSPA-
RENTS OPACS PER
A SUPRIMIR ELS
PORTICONS. ESTA-
PISSEN PARETS I
TOTA CLASSE DE
SILLERIES CON-
FECCIÓ DE CORTI-
NATGES I FUNDES.

Balmes, 128
(junt a Rosselló)

Telèfon 1058 G.
BARCELONA